

Pirmie soļi investīciju pasaulē

Māris Rambaks

LHV

Par LHV Banku



- Investīciju banka LHV tika dibināta 1999. gadā, Igaunijā
- Latvijā darbojamies kopš 2002. gada
- No 2009. gada maija esam ar bankas licenci, kas nozīmē, ka klientu ieguldījumi ir kļuvuši vēl drošāki
- Saviem klientiem piedāvājam ļoti plašu ieguldījumu pakalpojumu klāstu
- Mūsu divi spēcīgākie produkti ir “Investīciju konts” un “LHV Trader”
- Vairāk par mums www.lhv.lv

Investēšanas pamati

- Kāpēc uzkrāt un investēt?
- Kādas ir uzkrāšanas un investēšanas iespējas?
- Kas ir vērtspapīri?
- Kas ir atvasinātie vērtspapīri?
- Kāda saikne pastāv starp risku un ienesīgumu?
- Kas ir diversifikācija?
- Kāpēc ieguldīt fondos?
- Kā noteikt vērtspapīra vērtību?
- Kā sastādīt ieguldījumu portfeli?



Kāpēc uzkrāt un investēt?

- Naudas vērtības likums – lats, ko saņemam šodien, ir vērtīgāks par latu, kuru saņemsim rīt
- Salikto procentu likums - ieguldot pat vienkāršākajā investīciju produktā (depozītā) nauda var vairoties straujāk, nekā mēs domājam, ja mēs ieguldīsim arī saņemtus procentus
- Aktīvu sadales likums – no gada uz gadu aktīvu ienesīgumi mainās, tāpēc jādomā par ieguldījumu dažādošanu



Kādas ir uzkrāšanas un investēšanas iespējas?

- Mūsdienās ieguldīšanas iespējas ir ļoti plašas, jo lielākā daļa ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju (bankas, brokeru sabiedrības, ieguldījumu pārvaldes sabiedrības) piedāvā veikt darījumus gandrīz visos lielākajos pasaules akciju tirgos.
- Tāpat arī lielākā daļa pakalpojumu sniedzēju piedāvā veikt darījumus ātri un ērti, izmantojot Internetu un specializētas vērtspapīru tirdzniecības sistēmas.
- Vienīgais šķērslis var būt komisijas maksas. Parasti darījumi ārzemēs ir dārgāki nekā darījumi vietējos tirgos un var atšķirties arī komisiju aprēķināšanas princips. Visbiežāk komisijas maksa ir fiksēts procents no darījuma summas (piem. 0.2% min. 2 LVL). Ja mēs sākam ar mazām summām (līdz 100 LVL), izdevīgāk būs ieguldīt fondos. Ja summa ir vismaz 1000 LVL, varam domāt par akciju iegādi.

Aktīvi un aktīvu klases

- Aktīvs ir jebkas, kā vērtību var izteikt naudā
- Populārākās aktīvu klases ir:
 - Nauda
 - Akcijas
 - Obligācijas
 - Ieguldījumu fondi
 - Alternatīvie ieguldījumi
 - Hedžfondi
 - Riska kapitāls
 - Dabas resursi
 - Nekustamais īpašums



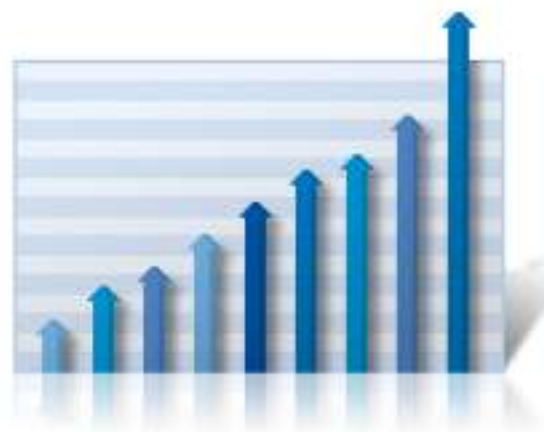
Risks un ienesīgums

- Saikne starp risku un ienesīgumu bieži vien ir pozitīva lineāra funkcija
- Vēsturiski akcijas ir bijušas viens no riskantākajiem un arī ienesīgākajiem ieguldījumu veidiem
- Riska un ienesīguma saikne ir modernās ieguldījumu portfeļa teorijas pamats



Diversifikācija

- Diversifikācija (ieguldījumu dažādošana) palīdz samazināt risku un optimizēt ienesīgumu
- Katram ieguldījumu portfelim ir iespējami vairāki riska un ienesīguma profili, bet tikai viens no tiem būs optimālais
- Arī diversifikācija ir neatņemama modernās ieguldījumu portfeļa teorijas sastāvdaļa



Akcijas

- Akcija ir uzņēmuma emitēta kapitāla daļa
- Akcijas īpašniekam ir tiesības uz uzņēmuma peļņu un aktīviem
- Pēdējo 75 gadu laikā akcijas ir bijušas visienesīgākais ieguldījums, otrā vietā atstājot nekustamo īpašumu



Akciju fondi



- Iegādājoties kāda akciju fonda daļas, mēs kopā ar pārējiem fonda dalībniekiem kļūstam par vairāku akciju īpašniekiem vienlaicīgi
- Akciju fondus pārvalda ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, kas visbiežāk ir atsevišķa juridiska persona paredzēta tieši šādam nolūkam
- Akciju fonds ir vispiemērotākais ieguldījumu veids, ja vēlamies sākt ar mazām summām un ieguldīt ilgtermiņā



HSBC  Trinkaus

J.P.Morgan
Asset Management

Swedbank 



Parādzīmes

- Parādzīme ir vērtspapīrs, kas apliecina, ka mēs esam uzņēmuma vai valsts kreditors
- Parādzīmes mēdz dēvēt arī par fiksēta ienesīguma vērtspapīriem, t.i., mēs jau iepriekš zinām, kāds būs mūsu ieguldījuma ienesīgums
- Vēsturiski parādzīmes nav pats ienesīgākais veids – mazāk ienesīgāks par akcijām, bet ienesīgāks par depozītiem



Parādzīmju fondi

- Līdzīgi kā akciju fonds – iegulda vairāku uzņēmumu vai valstu parādzīmes vienlaicīgi
- Ideāls risinājums privātajiem investoriem, kuri vēlas ieguldīt parādzīmēs, bet darbojas ar mazākām summām



Atvasinātie vērtspapīri

- Par atvasinātajiem vērtspapīriem sauc nākotnes līgumus (*futures*) un iespēju līgumus (*options*)
- Šos instrumentus dēvē par atvasinātiem vērtspapīriem, jo tie ir piesaistīti kādam citam vērtspapīram un to cena ir saistīta ar kādu citu vērtspapīru (akciju, fondu, izejvielu, parādzīmi vai tml.)
- Visos atvasinātajos vērtspapīros ir iekļauts kredītplēcs (*leverage*), kas būtiski paaugstina šo ieguldījumu risku

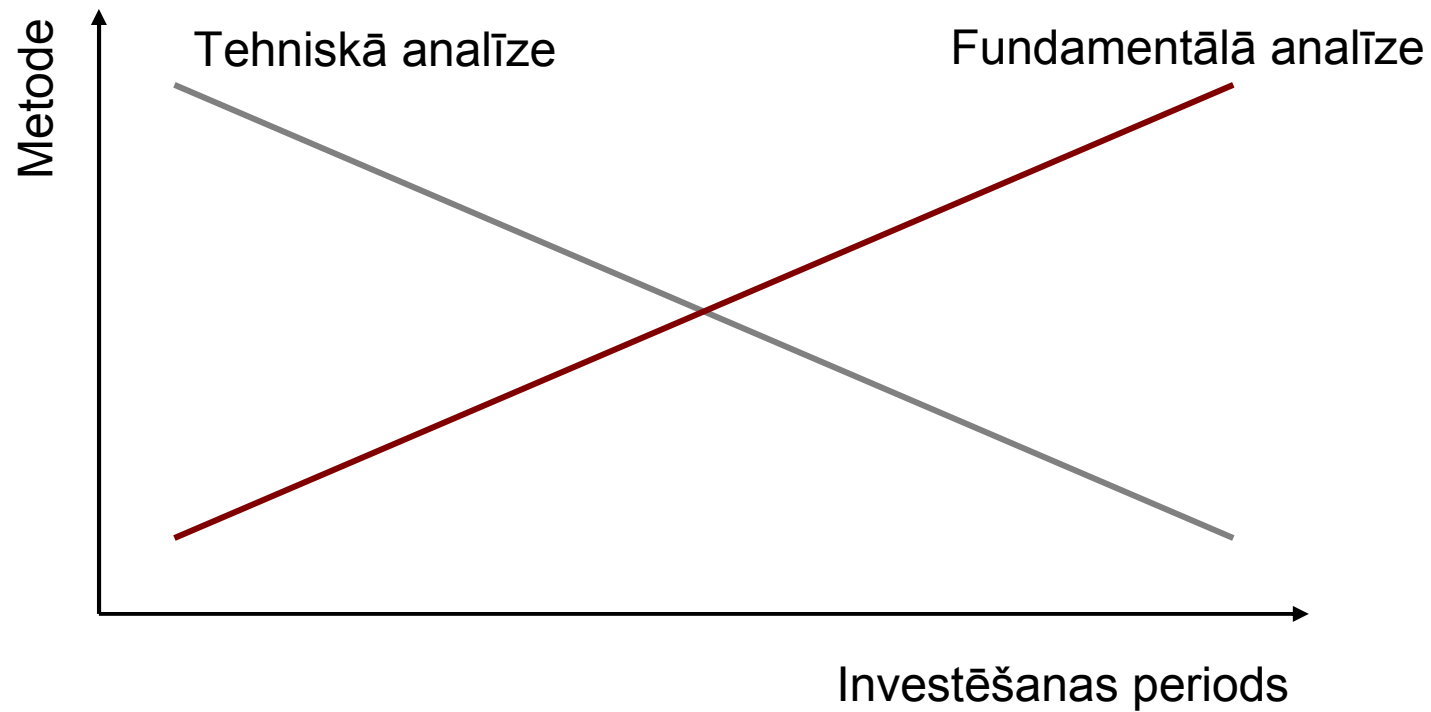


Vērtspapīru analīzes metodes

- Fundamentālajā analīzē uzmanība tiek pievērsta pārsvarā uzņēmuma finanšu rādītājiem, menedžmentam, tirgus daļai, konkurētspējai un tml.
- Tehniskajā analīzē uzmanība tiek pievērsta tikai uzņēmuma vēsturiskajai akciju cenai un tās dinamikai



Fundamentālā un tehniskā analīze



Fundamentālā analīze

- Uzmanības centrā parasti uzņēmums un tā finanšu rādītāji. Bieži vien fundamentālā analīze ir sarežģīts un laikietilpīgs process.
- Svarīgi ir saprast analīzes procesu, metodoloģiju un apzināties ar ieguldījumu saistītos riskus.
- Nekad nebūs vienas universālas metodes pēc kuras būs iespējams izvērtēt pilnīgi visus uzņēmumus!

Fundamentālā analīze – process



1. Tirgus dinamikas analīze (kādas ir kopējā tirgus tendences?)
2. Uzņēmuma analīze (biznesa modelis, menedžments un tml.)
3. Finanšu datu analīze (ieņēmumi, rentabilitāte, izdevumi, nodokļi, u.c.)
4. Konkurentu analīze (spēcīgāki vai vājāki?)
5. Akcijas vērtēšana (akcijas cenas noteikšana, ņemot vērā visu augstāk minēto informāciju)

Fundamentālā analīze - metodes



- Dividenžu diskonta metode
 - izmanto kompānijām, kuras regulāri maksā dividendes
- Diskontētās naudas plūsmas metode
 - izmanto kompānijām, kuras grūtāk novērtēt, bet ne tikai
- P/E (Price Earnings Multiple) metode
 - izmanto kompānijām, kuras tirgojas biržās

Fundamentālā analīze – piemērs



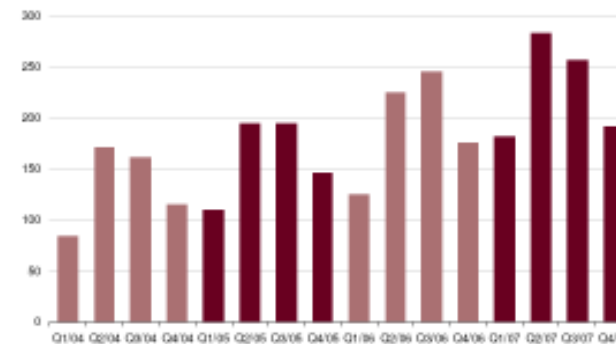
Apskatīsim pavisam vienkāršu aprēķinu Grindeka akcijām:

1. Prognozējam ieņēmumus nākamajam gadam (+10%)
 $60 \text{ milj. LVL} \times 1.10 = 66 \text{ milj. LVL}$
2. Prognozējam rentabilitāti (15%)
3. Aprēķinam tīro peļņu
 $66 \text{ milj. LVL} \times 15\% = 9.9 \text{ milj. LVL}$
4. Prognozējam akciju skaitu apgrozībā (9.6 milj.)
5. Aprēķinam peļņu uz akciju (EPS)
 $9.9 \text{ milj. LVL} / 9.6 \text{ milj. akciju} = 1.03 \text{ LVL}$
6. Izvēlamies divus P/E rādītājus (6x un 7x)
7. Aprēķinam akcijas teorētisko cenu
 $1.03 \text{ LVL} \times 6 = 6.18 \text{ LVL}$
 $1.03 \text{ LVL} \times 7 = 7.21 \text{ LVL}$

Fundamentālā analīze – kas jāņem vērā?



- Prognozes
- Sezonalitāte
- Biznesa specifika:
 - mazumtirgotājiem svarīgi ieņēmumi uz kvadrātmetru
 - aviopārvadātājiem svarīgs pārvadāto pasažieru skaits
 - utt.



Tehniskā analīze

- Uzmanības centrā vienīgi akcijas cena un apgrozījums, kas tehnisko analīzi vienmēr padarīs subjektīvāku par fundamentālo analīzi.
- Tehniskajā analīzē mēs cenšamies no vēsturiskām cenu svārstībām prognozēt iespējamās nākotnes cenas svārstības. Darbojas pieņēmums, ka vēsture mēdz atkārtoties.
- Pieejams ļoti plašs klāsts ar indikatoriem, kas palīdz pieņemt lēmumus, taču jābūt uzmanīgiem, jo šo indikatoru signāli ir atvasināti tikai no diviem mainīgajiem – akciju cenas un apgrozījuma!
- Praktiski tehnisko analīzi vienu pašu izmanto tikai profesionāli spekulanti. Visbiežāk tā tiek lietota kopā ar fundamentālo analīzi.

Tehniskā analīze - process

- Pirmais loģiskais solis ir apzināties tendenci – augoša, krītoša vai neitrāla. Nākamais ir nospraust laika periodu, kurā plānojam darboties – īstermiņš vai ilgtermiņš.
- Svarīgi ir apskatīt cenu grafiku vairākos laika periodos, sākot ar ilgāko, lai noteiktu kopējo tendenci un, beidzot ar īsāko, lai sameklētu ieejas/izejas punktus, vai noteiktu īstermiņa tendences.
- Normālos tirgus apstākļos grafikam vajadzētu atspoguļot fundamentālās tendences. Piemēram, labākiem apgrozījuma un peļņas rādītājiem vajadzētu iet roku rokā ar augošu akcijas cenu.

Tehniskā analīze - metodes

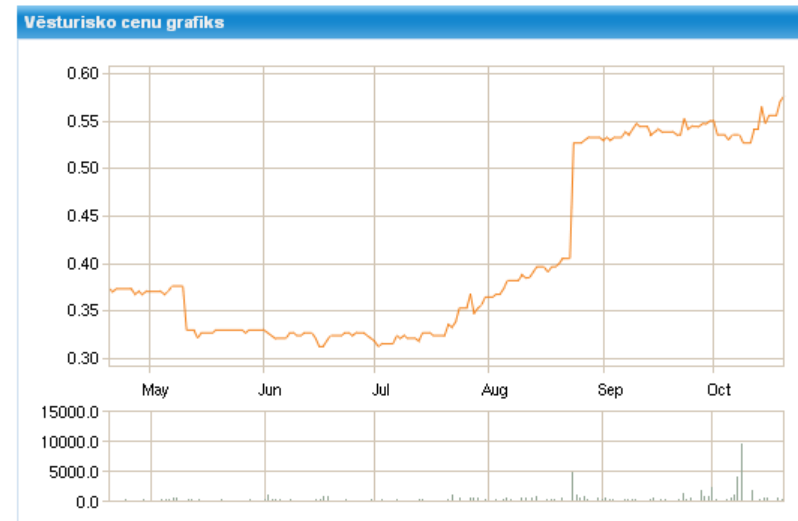
- *Momentum Trading* - mēģinām noķert momentu. Noteicošie faktori ir kustības spēcīgums un apgrozījums.
- *Scalping* - mēģinām pelnīt no nelielām izmaiņām vērtspapīra cenā. Noteicošie faktori ir liels konts un zemas komisijas maksas.
- *Swing Trading* - mēģinām pelnīt no cenu "šūpošanās". Noteicošie faktori ir gan fundamentālie, gan tehniskie.



Tehniskā analīze – kas jāņem vērā?

- Cenas dinamika (pozitīva, negatīva vai neitrāla)
- Dažādie indikatori (apgrozījums, pircēju vai pārdevēju aktivitāte)
- Kopējā tirgus tendence (pozitīva, negatīva vai neitrāla)

Tirgus dziļums					Visi saraksts
Skaitis	Piepr.			Pied.	Skaitis
22940	0,58 EUR	■	■	0,58 EUR	182599
121224	0,57 EUR	■	■	0,58 EUR	218845
39404	0,57 EUR	■	■	0,59 EUR	42453
17285	0,57 EUR	■	■	0,59 EUR	7321
64672	0,56 EUR	■	■	0,59 EUR	12400



Kad pirkt un pārdot vērtspapīrus?

- Vērtspapīru pirkšana vienmēr būs vieglāka nekā pārdošana.
- Vērtspapīrs jāpērk, ja to atbalsta fundamentālie vai tehniskie rādītāji. Vērtspapīrs jāpārdod, ja tas ir sasniedzis mērķa cenu vai nenes vēlamo ienesīgumu, vai to liek darīt izmaiņas fundamentālajos, vai tehniskajos rādītājos.
- Pieturēšanās pie sākotnējā plāna un spēja atbilstoši reaģēt uz negaidītiem pavērsieniem būs patiesais investora ieguldīšanas metodoloģijas pārbaudījums.

Ieguldījumu portfeļa izveide

- Svarīgākais ir sastādīt vērtspapīru portfeli tā, lai pie jebkura riska līmeņa tiktu maksimizēts potenciālais ienesīgums
- Ja investoram būtu iespēja izvēlēties starp diviem ieguldījumiem ar vienādu gaidāmo ienesīgumu, bet dažādām riska pakāpēm, protams, investors izvēlētos mazāk riskanto ieguldījumu.



Ieguldījumu portfeļa stratēģijas

- Konservatīvās (30/70)
 - Orientētas uz naudas vērtības saglabāšanu
- Sabalansētās (50/50)
 - Orientētas uz naudas vērtības saglabāšanu un nelielu vērtības pieaugumu
- Aktīvās (70/30)
 - Orientētas uz kapitāla pieaugumu



Nodokļi

- Dotajā brīdī ieņēmumi no vērtspapīru pārdošanas Latvijā netiek aplikti ar nodokli
- Tāpat ar nodokli pagaidām neapliek procentu ienākumus no banku depozītiem
- Savukārt ar nodokli apliek ārzemju uzņēmumu izmaksātās dividendes
- Gadījumā, ja tiks ieviests kapitāla pieauguma nodoklis un nodoklis no procentu ienākumiem, jāreķinās ar 10 – 23% nodokli no gūtās peļņas/ieņēmumiem



Praktiskie padomi



- Izmēģināt ieguldīt virtuāli (piem., izmantojot LHV virtuālo portfeli)
- Tikties ar ieguldījumu konsultantu, lai apspriestu ieguldījumu iespējas un perspektīvas
- Mēģināt uzzināt visas ar ieguldīšanu saistītās nianšes jau iepriekš
- Iepazīties ar ieguldījumu pakalpojuma līguma noteikumiem
- Iepazīties ar ieguldījumu pakalpojumu izcenojumiem
- Iepazīties ar dažādiem normatīvajiem aktiem
- Iepazīties ar investoru aizsardzības pasākumiem
- Padomāt par nodokļu aspektu

Papildus viela pārdomām



- Zanes Tiltānovas raksti “Fundamentālā analīze katram investoram I”, “Fundamentālā analīze katram investoram II” un “Makroekonomikas un industrijas analīze”
- Krišjāņa Ruļļa raksts “Vorena Bafeta ieguldījumu stratēģijas pielietošana Baltijas biržās”
- Māra Rambaka raksti “Portfeļa teorija un diversifikācija” un “Tehniskā analīze”

Visas minētās publikācijas atrodamas naudaslietas.lv un lhv.lv

Publikācijas iespējams arī pieprasīt, rakstot e-pastu uz info@lhv.lv

Paldies par uzmanību!

LHV